

JAK SE STÁT RYTÍŘEM

Na rozdíl od šlechtických titulů se rytířství nedalo zdědit. Pokud si to rytíř přál, mohl se i jeho syn stát rytířem, ale mohl se stejně tak stát kupcem nebo knězem. Chlapci, kteří se rozhodli kráčet v otcovských stopách, byli mezi pátým a osmým rokem posíláni na výchovu do sídla jiného, obvykle výše postaveného šlechtice, kde sloužili jako pážata. Když jim bylo zhruba čtrnáct let, mohli se stát panoši, doprovázet rytíře, starat se o jeho zbraně a učit se od něj rytířským dovednostem. Trvalo to obvykle dalších pět až sedm let, než získali ostruhy.

Školení

Mezi požadavky kladenými na budoucí rytíře bylo umět číst a psát, mít povědomí o dějinách, zeměpisu a základech věrouky.

ŽIVOT PÁŽAT A PANOŠŮ

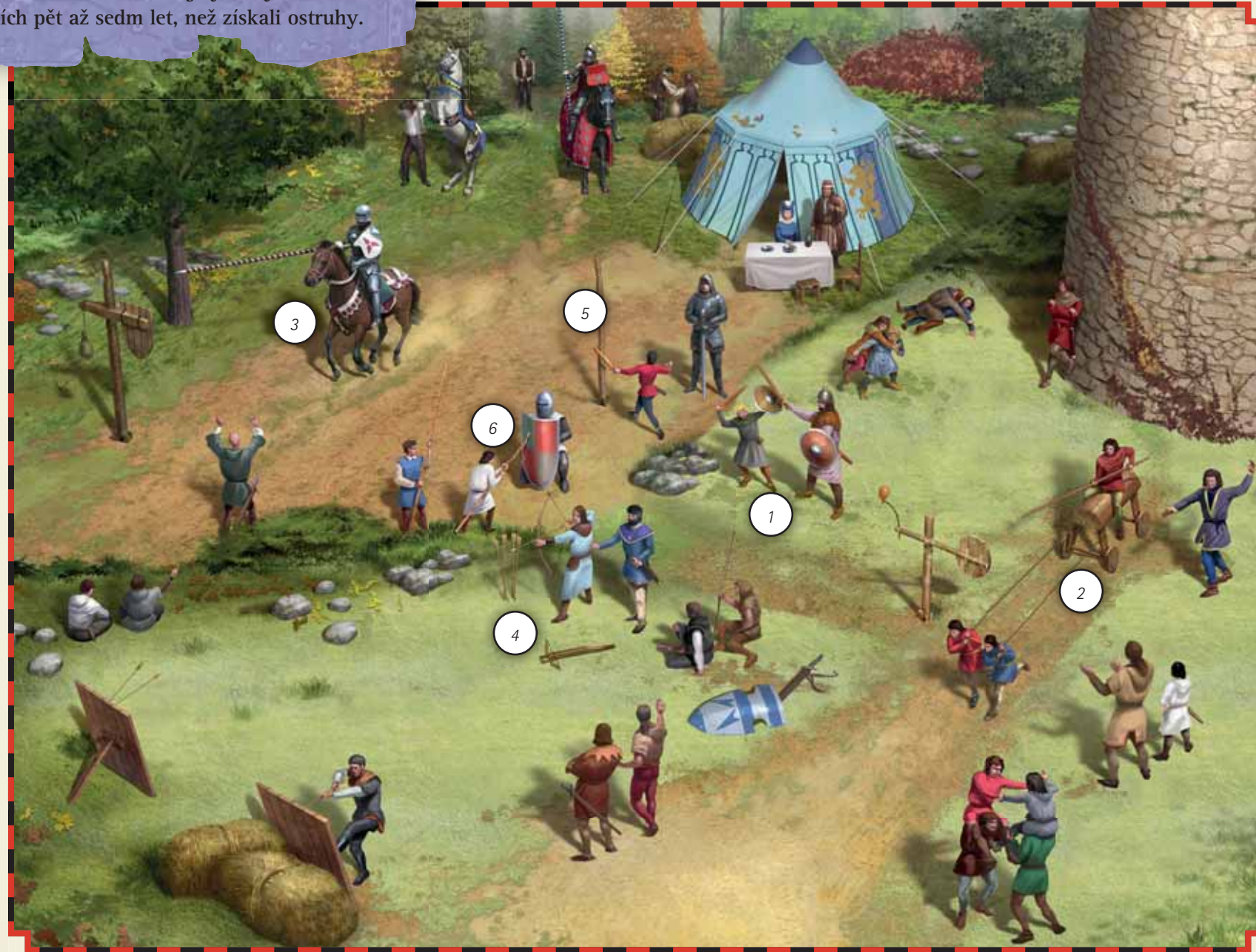
Během rytířského výcviku se mladý panoš rozvíjel po fyzické i intelektuální stránce, učil se základům bojových umění a tomu, jak se správně chovat ve společnosti. Panoš se učil jezdit na koni, plavat, střílet z luku, ovládat pěstní zápas, užívat zbraň, vyrábět pasti a mnoho dalších dovedností. Ideálně měl ovládat sedm umění: jízdu na koni, plavání, šerm, lukostřelbu, lov, hru v šachy a psaní básní.

PANOŠI A VĚČNÍ PANOŠI

Když páže ovládlo požadované dovednosti, pokračovalo ve výcviku jako panoš. Panoš nadále studoval a trénoval, staral se o rytířova koně a zbraně, pomáhal mu oblékat zbroj a nosil jeho meč a štít. Aby získal zkušenosti, doprovázel ho na lovu i v boji a osvojoval si rytířský kodex. Kromě loveckého umění se učil také tančit a hrát na hudební nástroje. Pokud však panoš neměl dost peněz na to, aby si pořídil rytířskou výstroj, mohl zůstat panošem celý život, což byla koneckonců čestná služba.

Bdění se zbraní

V předvečer pasování na rytíře se panoš vyzpovídal a podstoupil koupel na znamení, že je duchovně i fyzicky očistěn. Poté strávil noc v modlitbách v kapli, kde střežil své budoucí zbraně.

PASOVÁNÍ NA RYTÍŘE

Když bylo panošovi mezi osmnáctým a dvacátým rokem, mohl být pasován na rytíře. Obřad prováděl obvykle ten, u něhož panoš sloužil. Ráno po noční modlitbě si nastavující rytíř oblékl šat symbolických barev – rudou róbu coby krev, bílou tuniku a opasek jako znak čistoty a černé či hnědé punčochy jako znamení země, do níž se po smrti navrátí. Během posvátného obřadu obdržel rytířské zbraně a ostruhy. Kromě opásání mečem patřilo k rituálu i pasování, tedy poklepání mečem po ramenou. Poté, co rytíř odřikal přísahu, kněz požehnal jemu i jeho zbraním. Následoval banket a turnajové klání, kde mohl čerstvý rytíř ukázat své bojové dovednosti.

Ostruhy

Symbolem rytířství byly zlacené ostruhy. Když v roce 1302 nedaleko Kortrijku vlámská pěchota rozdrtila francouzskou rytířskou jízdu, bylo v Bitvě ukořistěno na 500 (podle některých zdrojů až 900) párů zlacených ostruh. V té době už zlacené ostruhy nosili výhradně rytíři a postříbřené panoši.

RYTÍŘSKÝ KODEX CTI A RYTÍŘSKÉ CTNOSTI

Na to, aby se muž stal rytířem, nestačil pouhý urozený původ. Rytíř se musel chovat dvorně a dodržovat soubor rytířských ctností. To obnášelo ochranu slabých a chudých, obranu víry, věrnou službu králi a lennímu pánu a získání přízně vyvolené dámy. K rytířským ctnostem náležely odvaha, chrabrost, dodržování přísahy, věrnost, štědrost a bohabojnost. Ne vždy ovšem rytíři kodex dodržovali, ačkoli to vyžadovali od druhých. V raném středověku byli bojovníci značně nepokojné povahy, proto se církev pokoušela zkrotit jejich temperament zákazem turnajů, soubojů a jiných forem násilných kratochvílí, a tak kněží vytvořili zmíněný závazný seznam pravidel. Když později papež vyhlásil křížovou výpravu, mohli se bojovníci dosyta nabažit vraždění s papežským požehnáním – ve Svaté zemi.

Opásání mečem

Když byl muž uznán za rytíře, byly mu připevněny zlacené ostruhy, na opasek zavěšen meč, nasadili mu helmu a do ruky dali štít. Potom nasedl na koně a mečem máchl do čtyř světových stran.

Pasování

Původně bylo pasování prováděno lehkým úderem rukou na krk. Měl to být poslední úder, který rytíř přijme, aniž by se mstil za urážku. Později byla ceremonie vykonávána mečem, přičemž pán rytíři třikrát poklepal na ramena, aby mu připomněl vznešené důvody, kvůli kterým má tasit meč.

Rytířský výcvik

- 1 Mistr učí nováčky bojovat s dřevěným mečem.
- 2 Pážata se učí boji s kopím na dřevěném koníku.
- 3 Cvičení útoku kopím na otáčivé kvintáně. Jakmile zasáhne štít, musí se jezdec sklonit a vyhnout se úderu otáčejícího se pytle s pískem.
- 4 Střelba z luku do terče.
- 5 Výcvik šermu proti tyči.
- 6 Páže se snaží kopím útočit na klečícího rytíře chráněného štítem.

VĚDĚLI JSTE TO?

* Zásady středověkého stolování zakazovaly panošům jíst cizí lžící, srkat, utírat si nos do ubrusu a prolévat nápoje hrdlem.

* Panoši někdy cvičili v dvojnásob těžké zbroji, aby zároveň posilovali.

* Do 13. století se obřad pasování stal natolik nákladným, že se mnoho panošů ani nesnažilo získat ostruhy, a tak panošů přibývalo.

* Slavný anglický rytíř Černý princ získal své ostruhy řízením osudu v bitvě, v níž bojoval jako pěšák.